

Reformatorisch Dagblad

DIRECTEUR: IR. B. VISSER – HOOFDREDACTEUR: W. B. KRANENDONK

PRIJS PER NUMMER € 1,60 / ZATERDAG € 2,10

www.refdag.nl

vrijdag 9 september 2011, 41e jaargang nr. 136

Regio

vrijdag 9 september 2011 PAGINA 9

Synagoge in Bussum vindt archiefschat

René Zeeman

BUSSUM – Altijd was gedacht dat in de ingebouwde wandkast in het kamertje achter in de synagoge aan de Kromme Englaan in Bussum alleen maar financiële verslagen lagen opgestapeld, totdat cultureel medewerkster Annet Betsalel eens goed keek. Ze stuitte onder andere op brieven die ondergedoken Joden elkaar hadden geschreven.

Betsalel kan het eigenlijk nog niet goed bevatten, „Het is iets buitengewoons: twintig verhuisdozen vol met archiefmateriaal van eind negentiende, begin twintigste eeuw, maar ook onderduikerskranten uit de oorlogsjaren en brieven die

ondergedoken Joden elkaar schreven om elkaar een hart onder de riem te steken.”

Betsalel is bijzonder geraakt door wat ze heeft gevonden over de Joodse voorganger Sal van Gelder. „Toen de Joden bevel kregen dat ze naar Amsterdam moesten, adviseerde hij hun dat ze onder moesten duiken. In veel gemeenten liet men het hoofd hangen, maar hij sprak iedereen moed in. Dat kunnen we allemaal lezen in de stukken die zijn gevonden.”

Van Gelder overleefde de oorlog door nota bene onder te duiken op de zolder van de Bussumse synagoge, die sinds 1931 gevestigd is in de oorspronkelijke kerk van de apostolische gemeente. „Op zulke plekken werd niet gezocht. Tijdens de

Tweede Wereldoorlog gebruikten de Duitsers de synagoge als opslagplaats.”

Het eerste wat Van Gelder na de bevrijding deed, was een dienst beleggen in de synagoge aan de Kromme Englaan. Betsalel: „Dat was op 11 mei 1945. De belangstelling was zo groot dat er voor de 150 mensen die er niet meer bij konden een tweede dienst moest worden belegd. Van die dienst hebben we het programma terug gevonden en wat Van Gelder heeft gezegd valt te lezen in de exemplaren van de Vrije Joodse Courant die boven water zijn gekomen.”

Na de oorlog wilde de Joodse gemeenschap Van Gelder eren, maar „daar heeft hij nooit iets van willen weten.” „Dat hij

honderden Joden aan een onderduikadres hielp, was volgens hem niets bijzonders. Hij vond dat iedereen dat zou moeten doen”, aldus de cultureel medewerkster van de synagoge in Bussum.

Betsalel is nu bezig al het materiaal uit te zoeken en te ordenen. „Dat is geen kleinigheid, want alles ligt door elkaar.”

Het is de bedoeling dat de

■ „Als je leest wat ze doormaakten, denk ik: Waar heb ik het over?!”

belangrijkste stukken op 27 november worden tentoongesteld. Bij de opening zullen de burgemeesters van Bussum en Naarden aanwezig zijn en opperrabbijn Jacobs.

Betsalel is ervan onder de indruk dat zo'n kleine gemeenschap, „die zo veel problemen ondervond, het hoofd niet liet hangen. Mijn man, die voorganger is, en ik hebben wel eens last van metaalmoedigheid, maar als je leest wat die mensen hebben doorgemaakt, denk ik: Waar heb ik het over?!”

Betsalel omschrijft de orthodox-Joodse gemeente in Bussum als warm en laagdrempelig. „Gisteren hadden we hier nog veertig man uit de plaatselijke Mariakerk te gast.”

De Joodse Gemeente Bus-

sum is, in tegenstelling tot de meeste Joodse gemeenten in Nederland, een relatief jonge gemeente. De stichting ervan vond plaats in 1917. De gemeente, die 135 zielen telt, is op dit moment bezig met fusiegesprekken met de Joodse gemeente in Hilversum, die zo'n twintig leden telt.

Volgens Betsalel zit er nog groei in de Joodse gemeente in Bussum. „Voor een orthodoxe gemeente hebben we onlangs een ongebruikelijke beslissing genomen. Op onze begraafplaats mogen van gemengde huwelijken de niet-Joodse partners op een aparte strook komen te liggen, maar dus wel op de begraafplaats. Door zo'n stap zie je direct het ledental toenemen.”